ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ MARCO DARMON της 10ης Δεκεμβρίου 1991 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Τα τρία προδικαστικά του tribunal du travail της Mons, τμήμα La Louviére, αφορούν τις δυσχέρειες που παρουσιάζει η ερμηνεία του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71 [1].

2. Ο Tormen Guerrino, Ιταλός υπήκοος, γεννήθηκε στις 4 Ιανουαρίου 1923 και εργάστηκε ως εργάτης υπεδάφους ορυχείου στο Βέλγιο από το 1952 μέχρι το 1977 (η περίοδος της αναπηρίας του 1965-1977 εξομοιώνεται με περίοδο εργασίας), δηλαδή επί 26 έτη. Εργάστηκε επίσης στην Ιταλία επί δύο έτη, δηλαδή μεταξύ 1938 και 1943.

3. Την 1η Απριλίου 1978, η βελγική σύνταξη αναπηρίας μετατράπηκε σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου. Ο Guerrino ελάμβανε επίσης, από το 1965, ιταλική σύνταξη αναπηρίας βάσει των περιόδων ασφαλίσεως που είχε συμπληρώσει στην Ιταλία. Ο Guerrino απεβίωσε στις 12 Ιανουαρίου 1981.

4. Η Di Prinzio, προσφεύγουσα στην κύρια δίκη, χήρα του Guerrino, έλαβε στις 2 Μαρτίου 1984 κοινοποίηση των αποφάσεων του Βελγικού Εθνικού Ταμείου Συντάξεων (στο εξής: Ταμείο) με τις οποίες καθορίστηκαν η σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου που οφειλόταν στον σύζυγό της κατά την 1η Απριλίου 1978, η σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου που οφειλόταν από την 1η Φεβρουαρίου 1980 στην προσφεύγουσα ως τελούσα εν διαστάσει σύζυγο και η σύνταξη επιζώντος όπως οφειλόταν την 1η Φεβρουαρίου 1981 [η τελευταία ανέρχεται σε 199 217 βελγικά φράγκα (BFR) που καταβάλλονται από το Βέλγιο και σε 331 500 ιταλικές λίρες (LIT) που καταβάλλονται από την Ιταλία].

5. Η βελγική νομοθεσία που διέπει την απόκτηση και το περιεχόμενο των δικαιωμάτων του Guerrino όταν αυτός συμπλήρωσε συντάξιμο χρόνο ήταν το άρθρο 10, παράγραφος 2, του βασιλικού διατάγματος 50 της 24ης Οκτωβρίου 1967 [2], που προβλέπει ότι ο εργασθείς ως εργάτης υπεδάφους ορυχείου επί 25 έτη τουλάχιστο λογίζεται ότι εργάστηκε επί 30 έτη και δικαιούται πλήρη σύνταξη (30/30). Του αναγνωρίζεται δηλαδή ορισμένος αριθμός πρόσθετων πλασματικών ετών που ισούται με τη διαφορά μεταξύ του 30 και του αριθμού των πραγματικών ετών εργασίας.

6. Με τον νόμο της 10ης Φεβρουαρίου 1981 που ίσχυσε αναδρομικά από 1ης Ιανουαρίου 1981 προστέθηκε στο άρθρο 12, παράγραφος 2, σημείο 1, του βασιλικού διατάγματος 50 ένα νέο εδάφιο με το ακόλουθο κείμενο:

« Αυτός ο αριθμός συμπληρωματικών ετών μειώνεται πάντως κατά τον αριθμό των ετών για τα οποία ο εργαζόμενος μπορεί να αξιώσει σύνταξη ή ανάλογο πλεονέκτημα δυνάμει άλλου βελγικού συστήματος εκτός του συστήματος των ανεξαρτήτων εργαζομένων, δυνάμει

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς που διακινούνται στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

2 — *Moniteur belge* της 27.10.1967, διάταγμα που τροποποιήθηκε από τον νόμο της 26ης Ιουνίου 1972 (*Moniteur belge* της 30.6.1972, σ. 7738) και από τον νόμο της 28ης Μαρτίου 1975 (*Moniteur belge* της 8.4.1975, σ. 4108).

συστήματος ξένης χώρας ή συστήματος που εφαρμόζεται στο προσωπικό οργάνου του δημοσίου διεθνούς δικαίου »[3].

7. Ο Tormen Guerrino δικαιολογούσε σταδιοδρομία 26 ετών και το Ταμείο του αναγνώρισε επιπλέον 4 πλασματικά έτη προκειμένου να λάβει σύνταξη 30/30 για την περίοδο μεταξύ 1ης Απριλίου 1978 (ημερομηνία παύσεως της εργασίας) και της 31ης Δεκεμβρίου 1980. Δηλαδή η σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου του ενδιαφερομένου ήταν πλήρης σύνταξη επί το εν λόγω διάστημα των δυόμισι ετών.

8. Για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1981, το Ταμείο, εφαρμόζοντας τη ρήτρα περί μειώσεως (ή απαγορεύουσα τη σώρευση) που θεσπίστηκε με το άρθρο 10, παράγραφος 2-1, του βασιλικού διατάγματος 50, μείωσε από τον αριθμό των πλασματικών ετών που αναγνωρίστηκαν υπέρ του Guerrino, τα έτη κατά τα οποία αυτός εργάστηκε στην Ιταλία.

9. Δεδομένου ότι τα δύο έτη κατά τα οποία εργάστηκε ως εργάτης υπαγόμενος στο κοινό σύστημα ασφαλίσεως στην Ιταλία αντιστοιχούν σε ένα έτος του βελγικού συστήματος ασφαλίσεως εργατών ορυχείου[4], του αφαιρέθηκε ένα πλασματικό έτος και η σύνταξή του υπολογίστηκε βάσει σταδιοδρομίας 29/30.

10. Αυτόν ακριβώς τον τρόπο υπολογισμού για τον προσδιορισμό της διάρκειας της σταδιοδρομίας βάσει της οποίας καθορίζεται το ύψος της συντάξεως λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου και της συντάξεως επιζώντος αμφισβητεί η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη. Υποστηρίζει δε ότι η σταδιοδρομία του συζύγου της πρέπει να υπολογιστεί σε 30/30 χωρίς αφαίρεση ενός πλασματικού έτους ακόμη και μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου της 10ης Φεβρουαρίου 1981.

3 — Άρθρο 11 του νόμου, *Moniteur belge* της 14.2.1981, σ. 1699.

4 — Κατ' εφαρμογή του άρθρου 32δ του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967.

11. Πριν εξετάσει κατ' ουσία τη διαφορά το παραπέμπον δικαστήριο θέλησε να ερευνήσει μήπως η εφαρμογή του κανονισμού 1408/71 καταλήγει σε ευνοϊκότερο αποτέλεσμα από το εθνικό δίκαιο το οποίο εφάρμοσε το Ταμείο, οπότε θα πρέπει να προτιμηθεί το κοινοτικό σύστημα. Το παραπέμπον δικαστήριο υπέβαλε τρία προδικαστικά ερωτήματα.

12. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί ως εξής: εμπίπτει η εκκαθάριση της συντάξεως λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου ενός εργαζομένου που λαμβάνει συγχρόνως τέτοια σύνταξη σ' ένα κράτος μέλος και σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει ακόμα μετατραπεί σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου σε άλλο κράτος μέλος, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71, οσάκις ο εργαζόμενος δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδοτήσεως στο πρώτο κράτος μέλος για τη χορήγηση της συντάξεως η οποία στηρίζεται στα έτη εισφορών που έχουν συμπληρωθεί στο δεύτερο κράτος;

13. Το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα μπορούν να ενωθούν και να λάβουν ενιαία απάντηση. Προτείνω δε την ακόλουθη αναδιατύπωσή τους: πώς εφαρμόζεται το άρθρο 46 και ιδίως η παράγραφος 3 του κανονισμού 1408/71, οσάκις στα πραγματικά έτη εργασίας προστίθενται και πλασματικά προκειμένου να θεμελιωθεί δικαίωμα πλήρους συντάξεως σε ένα κράτος μέλος και όταν, σε άλλο κράτος, χορηγείται σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει μετατραπεί σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου;

14. Πριν εξετάσω το πρώτο ερώτημα — που αφορά δηλαδή την εν προκειμένω εφαρμογή του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71 — θα κάνω μια απαραίτητη διαπίστωση: η εφαρμογή της βελγικής εθνικής ρήτρας που απαγορεύει τη σώρευση δημιούργησε μια κατάσταση κατά την οποία το πρόσωπο που εργάστηκε σε δύο κράτη μέλη, λαμβάνει από το πρώτο κράτος σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου που είναι χαμηλότερη από αυτήν

που θα ελάμβανε αν δεν είχε ποτέ εργαστεί στο δεύτερο κράτος.

15. Ομοίως η χήρα του ενδιαφερομένου — λαμβάνει σύνταξη επιζώντος που εκφράζεται σε ποσοστό επί της συντάξεως την οποία ελάμβανε ο εργαζόμενος στο πρώτο κράτος μέλος — μπορεί να βρεθεί, λόγω της μειώσεως της συντάξεως αυτής, σε λιγότερο ευνοϊκή θέση από τη χήρα του εργαζομένου ο οποίος εργάστηκε σε ένα μόνο κράτος: συγκεκριμένα η τελευταία θα λάβει σύνταξη επιζώντος υπολογιζομένη επί συντάξεως που δεν θα έχει μειωθεί.

16. Ο διακινούμενος εργαζόμενος που εργάστηκε διαδοχικά σε διάφορα κράτη μέλη και οι δικαιούχοι του ενδέχεται δηλαδή να λάβουν παροχές χαμηλότερες από αυτές που θα ελάμβαναν αν ο ενδιαφερόμενος είχε εργαστεί μόνο σε ένα κράτος. Κατ' αυτό τον τρόπο ανακύπτει εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Κοινότητας.

17. Όπως είναι γνωστό ο κανονισμός 1408/71 που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 51 της Συνθήκης ΕΟΚ έχει ακριβώς ως σκοπό να προλάβει τέτοιου είδους εμπόδια.

18. Το άρθρο 46 του κανονισμού αυτού που προσδιορίζει τους όρους εκκαθαρίσεως των παροχών οσάκις ο εργαζόμενος έχει υπαχθεί στη νομοθεσία δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών, λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις του άρθρου 51 της Συνθήκης και προβλέπει τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί στα διάφορα κράτη μέλη και τον υπολογισμό της παροχής που οφείλει κάθε κράτος μέλος κατ' αναλογία της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως εντός του κράτους αυτού.

19. Πριν ερευνήσω αν το άρθρο 46 μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω θεωρώ σκόπιμο να συνοψίσω τις διατάξεις που αφορούν τον υπολογισμό των παροχών.

20. Όταν ο ενδιαφερόμενος μπορεί να λάβει σύνταξη σ' ένα κράτος μέλος χωρίς να επικαλεστεί περιόδους ασφαλίσεως που συμπλήρωσε σε άλλα κράτη (στην προκειμένη περίπτωση όσον αφορά τη βελγική σύνταξη), το άρθρο 46 εφαρμόζεται σε δύο στάδια. Ο φορέας που ασχολείται με την εκκαθάριση της συντάξεως πρέπει πρώτα να προσδιορίσει, κατά την οικεία νομοθεσία, « το ποσό της παροχής που αντιστοιχεί στη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πρέπει να ληφθούν υπόψη δυνάμει της νομοθεσίας αυτής »[5], με εξαίρεση τους εθνικούς κανόνες περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως[6]. Πρόκειται για την καλούμενη *αυτοτελή παροχή*. Ο εν λόγω φορέας υπολογίζει επίσης, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, δεύτερο εδάφιο, την παροχή που θα εχορηγείτο σύμφωνα με το σύστημα του συνυπολογισμού και του αναλογικού επιμερισμού που προβλέπει το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχεία α και β, που καλείται *παροχή αναλογικού επιμερισμού*. Από τις δύο αυτές παροχές επιλέγεται η υψηλότερη.

21. Πώς υπολογίζεται η αναλογικώς επιμερισμένη παροχή του άρθρου 46, παράγραφος 2; Η διάταξη αυτή αφορά τις περιπτώσεις όπου το δικαίωμα παροχών του προσώπου γεννάται μόνο βάσει περιόδων ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σε διάφορα κράτη μέλη. Ορίζει δε ότι ο φορέας που ασχολείται με την εκκαθάριση της παροχής στο πρώτο κράτος μέλος οφείλει πρώτα να υπολογίσει το *θεωρητικό ποσό* της παροχής που θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος αν όλες οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπλήρωσε στα διάφορα κράτη μέλη είχαν συμπληρωθεί στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, και εν συνεχεία το *πραγματικό ποσό*[7] « βάσει του θεωρητικού ποσού

5 — Άρθρο 46, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο.

6 — Απόφαση της 13ης Μαρτίου 1986, 296/84, Sinatra (Συλλογή 1986, σ. 1047, σκέψη 21).

7 — Κατόπιν αναλογικού επιμερισμού.

(...) κατ' αναλογία προς τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως (...) που πραγματοποιήθηκαν προ της επελεύσεως του κινδύνου[8] υπό τις νομοθεσίες όλων των σχετικών κρατών μελών»[9]. Κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο γ, η συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως που λαμβάνονται υπόψη υπόκειται στο όριο της ανωτάτης διαρκείας που απαιτείται από τη νομοθεσία ενός των σχετικών κρατών για τη χορήγηση πλήρους παροχής. Ο φορέας που ασχολείται με την εκκαθάριση επιλέγει όπως προανέφερα μεταξύ της αυτοτελούς παροχής και της αναλογικώς επιμερισμένης την υψηλότερη. Η παροχή αυτή διορθώνεται ενδεχομένως κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 46, παράγραφος 3[10].

22. Αφού υπενθύμισα το περιεχόμενο του άρθρου 46, θα προσδιορίσω τώρα το πεδίο εφαρμογής του. Το άρθρο αυτό που εντάσσεται στο κεφάλαιο 3 του κανονισμού 1408/71 που φέρει τον τίτλο «Γήρας και θάνατος (συντάξεις)» εφαρμόζεται άραγε για την εκκαθάριση όλων των παροχών; Ειδικότερα εφαρμόζεται στην περίπτωση που η σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου συντρέχει με σύνταξη αναπηρίας, όπως εν προκειμένω;

23. Για την περίπτωση όπου ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει παροχές της ίδιας φύσεως, αναπηρίας, γήρατος ή θανάτου (λόγου χάρη δύο συντάξεις αναπηρίας) από τους φορείς δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών η νομολογία του Δικαστηρίου έχει καθιερώσει την ακόλουθη αρχή: ο εργαζόμενος δικαιούται, στο κράτος μέλος που ζητείται η εκκαθάριση, την υψηλότερη παροχή μεταξύ αυτής που μπορεί να αξιώσει βάσει της νομοθεσίας του κράτους αυτού και μόνο (εφαρμοζομένης στο σύνολό της περιλαμβανομένων και των απαγορευόντων τη σώρευση διατάξεων που περιέχει καθώς και της προϋπόθεσης της ηλικίας για την απόκτηση του δικαιώματος σύνταξεως λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου) και αυτής την οποία μπορεί να αξιώσει κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1408/71 στο σύνολό του, περιλαμβανομένης και της δευτέρας φράσεως του άρθρου 10, παράγραφος 2 [11], του κανονισμού και του άρθρου 46, παράγραφος 3, που περιέχει, θα μπορούσαμε να πούμε, μια κοινοτική, απαγορευτική της σωρεύσεως, διάταξη [12].

24. Εφαρμόζεται η αρχή αυτή όταν συντρέχουν μια σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου που χορηγείται εντός ενός κράτους μέλους και μια σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει ακόμη μετατραπεί σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου σε άλλο κράτος μέλος;

25. Το Δικαστήριο έχει κρίνει στις υποθέσεις D' Amico [13] και Celestre [14], στηριζόμενο ιδίως στα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης ΕΟΚ ότι,

«όταν ένας εργαζόμενος λαμβάνει παροχές αναπηρίας, που έχουν μετατραπεί σε σύνταξη γήρατος δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους, και παροχές αναπηρίας που δεν έχουν ακόμη μετατραπεί σε σύνταξη γήρατος δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, η σύνταξη γήρατος και οι παροχές αναπηρίας λογίζονται ως παροχές της ίδιας φύσεως. (...) έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του κεφαλαίου 3 του κανονισμού 1408/71 για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων του εργαζο-

8 — Η συμπλήρωση συντάξιμου χρόνου ή ο θάνατος.

9 — Άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β.

10 — Που ορίζει ανώτατο όριο για το ποσό που μπορεί να λάβει ο εργαζόμενος βάσει του άρθρου 46, ανώτατο όριο που ισούται με το υψηλότερο από τα θεωρητικά ποσά, τα υπολογιζόμενα βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο α.

11 — Που ορίζει ότι οι εθνικές ρήτρες περί μειώσεως δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση όπου ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει *παροχές της ίδιας φύσεως*.

12 — Αποφάσεις της 13ης Οκτωβρίου 1977, 22/77, Mura I (Συλλογή 1977, σ. 1709)· της 16ης Μαΐου 1979, 236/78, Mura II (Συλλογή 1979, σ. 1819)· της 13ης Οκτωβρίου 1977, 37/77, Greco (Συλλογή 1977, σ. 1711)· της 14ης Μαρτίου 1988, 98/77, Schaap (Συλλογή 1988, σ. 707).

13 — Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1980, 4/80 (Συλλογή 1980, σ. 2964).

14 — Απόφαση της 2ας Ιουλίου 1981, 116/80, 117/80, 119/80, 120/80 και 121/80 (Συλλογή 1981, σ. 1737).

μένου και, δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού, αποκλείεται η εφαρμογή των εθνικών κανόνων που απαγορεύουν τη σώρευση παροχών » [15].

26. Προσφάτως, με την απόφαση Di Felice, το Δικαστήριο έκρινε ότι

« η νομολογία αυτή ισχύει επίσης στην περίπτωση κατά την οποία οι συντάξεις γήρατος (λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου) που οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους δεν προκύπτουν από τη μετατροπή παροχών αναπηρίας, εφόσον η σύνταξη γήρατος, ανεξαρτήτως του αν προέρχεται ή όχι από μια τέτοια μετατροπή, είναι της ίδιας φύσεως με τη σύνταξη αναπηρίας » [16].

27. Το Δικαστήριο κατέληξε στην κρίση ότι ο εργαζόμενος που λαμβάνει πρόωρη σύνταξη στο Βέλγιο και ιταλική σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει ακόμα μετατραπεί σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου (ο ενδιαφερόμενος δεν έχει ακόμη συμπληρώσει την απαιτούμενη για τη μετατροπή αυτή ηλικία συνταξιοδοτήσεως) λαμβάνει δύο παροχές της ίδιας φύσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 και ότι αποκλείεται η εφαρμογή των εθνικών κανόνων που απαγορεύουν τη σώρευση [17].

28. Οι αποφάσεις D' Amico [18] και Di Felice [19] δείχνουν δηλαδή ότι οι δύο τύποι παροχών που συναντούμε στην υπό κρίση υπόθεση είναι « της ίδιας φύσεως » κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, ότι αποκλείεται η εφαρμογή των εθνικών, απαγορευτικών της σωρεύσεως διατάξεων, και ότι *το άρθρο 46 εφαρμόζεται στο σύνολό του.*

29. Σημειωτέον ότι μια άλλη λύση που θα επέτρεπε την εφαρμογή στην περίπτωση αυτή της εθνικής ρήτρας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως, θα προσέκρουε στους στόχους που επιδιώκει το άρθρο 51 της Συνθήκης και η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση. *Συγκεκριμένα η εθνική σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου θα μειωνόταν κατά τον αριθμό των ετώνεργασίας στο εξωτερικό, ενώ δεν θα μειωνόταν η σύνταξη του ατόμου που δεν εργάσηκε σε άλλο κράτος μέλος.*

30. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας Capotorti με τις προτάσεις του στην υπόθεση Brouwer-Kaune [20]:

« Όταν έχουμε εθνικούς κανόνες που απαγορεύουν τη σώρευση και λαμβάνουν υπόψη τη σύνταξη γήρατος που χορηγείται (στον ασφαλισμένο) σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να μειώσουν τη σύνταξη αναπηρίας του, η διαφορετική φύση των δύο δικαιωμάτων συντάξεως που συντρέχουν δεν πρέπει να αποκλείει την εφαρμογή των κοινοτικών αρχών ή διατάξεων που κατοχυρώνουν υπέρ του εργαζομένου το δικαίωμα παροχών το οποίο απέκτησε στο κράτος στο οποίο ισχύουν οι προαναφερθέντες απαγορεύοντες τη σώρευση κανόνες τουλάχιστον εντός του ορίου του αναλογικού επιμερισμού που προβλέπει το άρθρο 46 » [21].

31. Το γεγονός εν προκειμένω ότι η ιταλική σύνταξη αναπηρίας δεν μπορεί να μετατραπεί

15 — Προαναφερθείσα απόφαση D' Amico, σκέψη 18, η υπογράμμιση δική μου.

16 — Απόφαση της 18ης Απριλίου 1989, 128/88 (Συλλογή 1989, σ. 936, σκέψη 14).

17 — Όπ. π., σκέψεις 13 και 16· βλ. επίσης την απόφαση της 5ης Απριλίου 1990, C-108/89, Pian (Συλλογή 1990, σ. I-1599).

18 — Τα πραγματικά περιστατικά της οποίας ήταν πανομοιότυπα με τα περιστατικά της υπό κρίση διαφοράς: η βελγική σύνταξη αναπηρίας που ελάμβανε ο D' Amico στο πλαίσιο του ειδικού συστήματος για τους εργάτες ορυχείου μετατράπηκε σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου κατ' εφαρμογή του βασιλικού διατάγματος 50 της 24ης Οκτωβρίου 1967. Ο ενδιαφερόμενος ελάμβανε επίσης ιταλική σύνταξη αναπηρίας που δεν μπορούσε να μετατραπεί σε σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου.

19 — Όπ. π.

20 — Απόφαση της 19ης Ιουνίου 1979, 108/78 (Συλλογή 1979, σ. 2111)· προτάσεις της 16ης Μαΐου 1979, Συλλογή 1979, σ. 2123).

21 — Όπ. π., σ. 2129.

σε σύνταξη γήρατος δεν καθιστά αδύνατη την εφαρμογή του άρθρου 46 και επιτρέπει τον υπολογισμό της θεωρητικής συντάξεως, παρά τις αμφιβολίες που διατυπώνει το παραπέμπον δικαστήριο με το προδικαστικό ερώτημα [22]. Θα προσέξατε άλλωστε ότι υπολόγισε μάλιστα τη σύνταξη αυτή στη σελίδα 6 της αποφάσεώς του.

32. Πρέπει επομένως να θεωρηθεί ότι το άρθρο 46 του κανονισμού 1408/71 έχει εφαρμογή στην εκκαθάριση συντάξεων όπως οι επίδικες ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου.

33. Το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα αναφέρονται στον τρόπο εφαρμογής του άρθρου 46, οσάκις πρόκειται αφενός για πλασματικές περιόδους ασφαλίσεως και αφετέρου για μια σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου και μια σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει μετατραπεί.

34. Υπενθυμίζω ότι οσάκις ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα συντάξεως χωρίς να χρειάζεται να επικαλεστεί περιόδους που συμπλήρωσε σε άλλα κράτη μέλη, η εφαρμογή του άρθρου 46 συνεπάγεται πρώτο τον υπολογισμό της αυτοτελούς παροχής και εν συνεχεία τον υπολογισμό της πραγματικής παροχής κατά την παράγραφο 2, στοχείο β, του άρθρου αυτού, χορηγείται δε στον ενδιαφερόμενο η υψηλότερη παροχή.

35. Όπως είδαμε, η αυτοτελής παροχή καθορίζεται με αποκλειστική εφαρμογή του εθνικού δικαίου χωρίς να ληφθούν υπόψη οι εθνικές, απαγορευτικές της σωρεύσεως, διατάξεις.

22 — Βλ. λεπτομέρειες του εν λόγω υπολογισμού κατωτέρω, παράγραφος 36.

36. Με την απόφαση Romano [23] το Δικαστήριο έκρινε ότι:

« Ο εθνικός κανόνας που μειώνει τα πρόσθετα έτη πλασματικής απασχολήσεως που μπορούν να αναγνωριστούν στον εργαζόμενο, αναλόγως του αριθμού των ετών για τα οποία ο τελευταίος μπορεί να αξιώσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος, αποτελεί ρήτρα μειώσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 (...), η εφαρμογή της οποίας αποκλείεται δυνάμει της τελευταίας περιόδου της εν λόγω διατάξεως, κατά τον υπολογισμό του ποσού της συντάξεως βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού » [24].

37. Επομένως, οσάκις η νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη ορισμένα πλασματικά έτη ασφαλίσεως, δίνει δικαίωμα πλήρους συντάξεως, η αυτοτελής σύνταξη του άρθρου 46, παράγραφος 1, ισούται με την πλήρη αυτή σύνταξη χωρίς αφαίρεση των ετών εργασίας που συμπληρώθηκαν σε άλλο κράτος μέλος αφού δεν χωρεί εφαρμογή της εθνικής ρήτρας που απαγορεύει τη σώρευση.

38. Υπενθυμίζω ότι η θεωρητική παροχή είναι αυτή που θα μπορούσε να αξιώσει ο ενδιαφερόμενος αν όλες οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπλήρωσε υπό τις νομοθεσίες διαφόρων κρατών μελών είχαν συμπληρωθεί σε ένα και μόνο κράτος και υπό τη νομοθεσία του.

39. Πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πλασματικά έτη; Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοχείο γ, του κανονισμού 574/72, « σε περίπτωση που δεν δύναται να προσδιοριστεί ακριβώς το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ορισμένες περίοδοι ασφαλίσεως ή κατοικίας

23 — Απόφαση της 4ης Ιουνίου 1985, 58/84 (Συλλογή 1985, σ. 1679).

24 — Όπ. π., σκέψη 15 και διατακτικό, η υπογράμμιση δική μου.

πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, τεκμαίρεται ότι αυτές οι περίοδοι δεν συμπίπτουν με περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους και υπολογίζονται κατά το μέτρο που δύνανται να ληφθούν υπόψη επωφελώς » [25].

40. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή στον συνοπολογισμό και στον αναλογικό επιμερισμό των περιόδων ασφαλίσεως και ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εφαρμόσουν εθνικούς κανόνες που είναι λιγότερο ευνοϊκοί [26]. Επομένως υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως πρέπει να ληφθεί υπόψη η πλήρης σύνταξη στο πρώτο κράτος μέλος χωρίς μείωση των πλασματικών ετών.

41. Τι γίνεται όμως με τα έτη εργασίας που συμπληρώθηκαν σε άλλο κράτος μέλος; Κατά το βελγικό δίκαιο τα έτη κατά τα οποία ο ενδιαφερόμενος εργάστηκε υπό το γενικό σύστημα ασφαλίσεως και δη στο εξωτερικό, επιπλέον της πλήρους σταδιοδρομίας εργάτη ορυχείου, δεν επιφέρουν αύξηση της συντάξεως που υπολογίζεται με βάση τα 30/30.

42. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο γ, του κανονισμού 1408/71, το σύνολο των περιόδων ασφαλίσεως — που απαιτείται για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού — έχει ως όριο τη μεγίστη διάρκεια που απαιτεί για τη χορήγηση πλήρους παροχής η νομοθεσία του κράτους από το οποίο εξαρτάται ο φορέας που εκκαθαρίζει την παροχή. Η θεωρητική σύνταξη είναι δηλαδή ίση με την πλήρη σύνταξη στο πρώτο κράτος μέλος χωρίς να ληφθούν υπόψη τα έτη που συμπληρώθηκαν στο δεύτερο κράτος μέλος. Στην περίπτωση αυτή το ποσό της θεωρητικής παροχής ισούται με το ποσό της αυτοτελούς παροχής.

43. Κατά το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β, η επόμενη ενέργεια είναι ο υπολογισμός του *πραγματικού* ποσού της παροχής βάσει του θεωρητικού ποσού και αναλόγως της διαρκείας των περιόδων ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν προ της επελεύσεως του κινδύνου υπό τη νομοθεσία την οποία εφαρμόζει ο φορέας, σε σχέση με τη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που συμπληρώθηκαν προ της επελεύσεως του κινδύνου υπό τις νομοθεσίες όλων των σχετικών κρατών μελών.

44. Χωρεί άραγε « αναλογικός επιμερισμός » όταν δεν έχει γίνει « συνυπολογισμός » των περιόδων ασφαλίσεως;

45. Το Ταμείο υποστηρίζει συγκεκριμένα με τις γραπτές παρατηρήσεις του ότι αν δεν γίνει συνυπολογισμός όλων των περιόδων ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη δεν χωρεί αναλογικός επιμερισμός. Η θεωρητική παροχή (ίση με τη βελγική πλήρη σύνταξη) δεν υπόκειται επομένως στη μείωση την οποία συνεπάγεται ο αναλογικός επιμερισμός και η εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 3.

46. Πράγματι ο συνυπολογισμός των περιόδων ασφαλίσεως περιορίζεται λόγω

1) της εφαρμογής του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο γ (που προβλέπει όπως είδαμε ότι αν η συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως υπερβαίνει τη μεγίστη διάρκεια που απαιτεί η νομοθεσία ενός των σχετικών κρατών μελών για τη χορήγηση της πλή-

25 — Του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

26 — Απόφαση Celestre, προαναφερθείσα, σκέψη 15.

ρους παροχής, λαμβάνεται υπόψη η εν λόγω μεγίστη διάρκεια)·

2) της εφαρμογής του βελγικού νόμου που προβλέπει ότι η βελγική πλήρης σύνταξη αποτελεί το ανώτατο όριο ακόμη και αν έχουν πραγματοποιηθεί και άλλα έτη στο εξωτερικό.

47. Εν προκειμένω ο συνυπολογισμός περιορίζεται από το γεγονός ότι η περίοδος ασφαλίσεως που συμπληρώθηκε υπό τη βελγική νομοθεσία ισούται με τη μεγίστη διάρκεια που απαιτεί η νομοθεσία αυτή για τη χορήγηση της πλήρους παροχής. Επομένως τα έτη που πραγματοποιήθηκαν στην Ιταλία είναι κατά κάποιο τρόπο περιττά. Σημειωτέον ότι αν υπολείποντταν στον εργαζόμενο ορισμένα έτη ασφαλίσεως για να λάβει την πλήρη βελγική σύνταξη θα μπορούσε να προσθέσει τα έτη κατά τα οποία εργάστηκε στην Ιταλία με όριο τη μεγίστη διάρκεια που απαιτείται για τη βελγική πλήρη σύνταξη [27].

48. Νομίζω επομένως ότι μπορούμε να πούμε ότι έγινε συνυπολογισμός και η εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο γ, είχε ως αποτέλεσμα τη βελγική πλήρη σύνταξη.

49. Οσάκις ο εργαζόμενος δικαιούται πλήρη σύνταξη σε ένα κράτος μέλος, ο συνυπολογισμός υπόκειται στο όριο της μεγίστης διάρκειας που απαιτείται για τη χορήγηση της συντάξεως αυτής και δεν λαμβάνονται υπόψη τα έτη εργασίας που πραγματοποιήθηκαν στο εξωτερικό.

27 — Βλ. την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1987, 323/86, Collini (Συλλογή 1987, σ. 5489, σκέψη 10 in fine), που αποτελεί τέτοιο παράδειγμα.

50. Το άρθρο 46, παράγραφος 2, εξακολουθεί πάντως να εφαρμόζεται και μάλιστα *ακέραιο:*

« Ο αρμόδιος φορέας (...) λαμβάνει υπόψη τη μεγίστη αυτή διάρκεια αντί της συνολικής διάρκειας των εν λόγω περιόδων για την *εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου.* » [28]

51. Κατά συνέπεια ο αναλογικός επιμερισμός που προβλέπει το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β, γίνεται ακόμη και αν καταλήγει αναγκαστικά σε μείωση της τελικής παροχής εφόσον έχουν συμπληρωθεί έτη εργασίας στο εξωτερικό.

52. Εξάλλου το Δικαστήριο υπογραμμίζει πάντα ότι το άρθρο 46 αποτελεί μια ενότητα και πρέπει να εφαρμόζεται στο σύνολό του.

53. Με την απόφαση Mura II [29] έκρινε ότι,

« αν οι διατάξεις του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71 είναι ευνοϊκότερες για τον εργαζόμενο από τις διατάξεις μόνης της εθνικής νομοθεσίας δυνάμει της οποίας ο εργαζόμενος λαμβάνει σύνταξη, πρέπει να εφαρμοστούν ακέραιες οι διατάξεις του άρθρου αυτού » [30].

54. Με την απόφαση D'Amico [31] το Δικαστήριο έκρινε ειδικότερα ότι το κεφάλαιο 3 του κανονισμού 1408/71 — *άρα και το άρθρο 46 στο σύνολό του, περιλαμβανομένης και της*

28 — Άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο γ, η υπογράμμιση δική μου.

29 — Απόφαση της 16ης Μαΐου 1979, 236/78 (Συλλογή 1979, σ. 1829).

30 — Σκέψη 13 και διατακτικό.

31 — Όπ. π.

διατάξεως περί αναλογικού επιμερισμού — έχει εφαρμογή στην περίπτωση του εργάτη ορυχείου που λαμβάνει στο Βέλγιο πλήρη σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου και ιταλική σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει μετατραπεί.

55. Το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης με τη σημαντική απόφαση Collini [32], ότι το άρθρο 46 εφαρμόζεται στο σύνολό του ακόμα και στην περίπτωση όπου ο συνυπολογισμός των περιόδων ασφαλίσεως έχει ως όριο τη μεγίστη διάρκεια που απαιτείται για τη χορήγηση της πλήρους συντάξεως στο πρώτο κράτος μέλος.

56. Είναι επομένως σαφές, ως απάντηση σε συγκεκριμένο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου ότι, οσάκις ο συνυπολογισμός έχει ως αποτέλεσμα τη διάρκεια που απαιτείται για τη χορήγηση πλήρους συντάξεως σε ένα κράτος μέλος χωρίς να απαιτείται να ληφθούν υπόψη οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν σε άλλο κράτος μέλος, δεν παύει να γίνεται αναλογικός επιμερισμός.

57. Τα πλασματικά έτη που αναγνωρίζει η βελγική νομοθεσία και τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό τόσο της αυτοτελούς παροχής όσο και της θεωρητικής παροχής, πρέπει άραγε να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό της παροχής κατόπιν αναλογικού επιμερισμού;

58. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, από την απόφαση 95 της διοικητικής επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και από την απόφαση Menzies [33] προκύπτει ότι οι πλασματικές περίοδοι δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του πραγματικού ποσού του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β, όταν είναι *μεταγενέστερες* της επελεύσεως του κινδύνου.

32 — Όπ. π.

33 — Απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, 793/79 (Συλλογή 1980, σ. 2085).

59. Όταν είναι *προγενέστερες* της επελεύσεως του κινδύνου, όπως εν προκειμένω, πρέπει να θεωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 46, ως « περίοδοι ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν προ της επελεύσεως του κινδύνου ».

60. Τα πλασματικά έτη δηλαδή λαμβάνονται υπόψη και για τον υπολογισμό της συνολικής διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως στα διάφορα κράτη μέλη και για τον υπολογισμό της συνολικής διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως στο πρώτο κράτος μέλος.

61. Ας σημειωθεί ότι η αντίθετη λύση θα είχε δυσμενέστερο αποτέλεσμα για τον διακινούμενο εργαζόμενο σε σύγκριση με τον ημεδαπό εργαζόμενο πράγμα που δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 51 της Συνθήκης.

62. Επομένως δεν πρέπει να αφαιρούνται από τα πλασματικά έτη τα έτη εργασίας που πραγματοποιήθηκαν στο δεύτερο κράτος μέλος, όταν γίνεται ο ακόλουθος υπολογισμός:

$$\text{παροχή κατόπιν αναλογικού επιμερισμού} = \text{θεωρητική παροχή} \times \frac{A}{B}$$

A = αριθμός ετών ασφαλίσεως στο πρώτο κράτος μέλος περιλαμβανομένων και των πλασματικών ετών

B = αριθμός ετών ασφαλίσεως στα δύο κράτη μέλη, περιλαμβανομένων και των πλασματικών ετών μέχρι του ορίου του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο γ.

63. Αν η παροχή που προκύπτει από τον αναλογικό επιμερισμό αποδεικνύεται χαμηλότερη

της αυτοτελούς παροχής[34], ο δικαστής επιλέγει την τελευταία.

64. Η τελευταία πράξη είναι, κατ' εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, να ελεγχθεί αν το σύνολο της αυτοτελούς παροχής και της παροχής που οφείλει το δεύτερο κράτος μέλος υπερβαίνει το υψηλότερο θεωρητικό ποσό, ήτοι εν προκειμένω τη βελγική πλήρη σύνταξη [35].

65. Είναι δυνατόν να προκύπτει ανεπίτρεπτη σώρευση παροχών οσάκις ο εργαζόμενος λαμβάνει πλείονες αυτοτελείς παροχές — οι οποίες εξ ορισμού δεν έχουν προκύψει από αναλογικό επιμερισμό άρα δεν είναι ανάλογες της διαρκείας της ασφαλίσεως. Στην περίπτωση αυτή το άρθρο 46, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, προβλέπει ρήτρα μειώσεως. Με την προαναφερθείσα απόφαση Collini το Δικαστήριο διευκρίνισε τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου αυτού, στην περίπτωση όπου πρέπει να εκκαθαριστεί μια μόνο αυτοτελής παροχή, όπως εν προκειμένω:

« Το άρθρο 46, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, αποσκοπεί έτσι στον καταμερισμό του ποσού, ως προς το οποίο γίνεται υπέρβαση του ανωτάτου ορίου του πρώτου εδαφίου, μεταξύ των διαφόρων φορέων που χορηγούν αυτοτελείς παροχές. Ο καταμερισμός αυτός απαιτεί τον καθορισμό συντελεστών μειώσεως, οι οποίοι ορίζονται σε συνάρτηση με την αναλογία κάθε αυτοτελούς παροχής προς το άθροισμα του συνόλου των αυτοτελών παροχών.

Απ' αυτό έπεται ότι δεν συντρέχει λόγος να γίνει τέτοιος καταμερισμός, όταν υπάρχει ένας μόνο φορέας που χορηγεί αυτοτελή παροχή. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, η " σχέση μεταξύ του ποσού της εν λόγω παροχής και του συνολικού ποσού των παροχών που προσδιορίζονται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 1 ", στην οποία αναφέρεται το άρθρο 46, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, ισούται εξ ορισμού προς τη μονάδα. Υπ' αυτές τις συνθήκες, ο φορέας που είναι ο μόνος που χορηγεί αυτοτελή παροχή οφείλει να την προσαρμόσει, μειώνοντάς την κατά ολόκληρο το ποσό κατά το οποίο το άθροισμα της αυτοτελούς του παροχής με την επιμεριστικώς αναλογούσα παροχή υπερβαίνει το ανώτατο όριο του πρώτου εδαφίου του άρθρου 46, παράγραφος 3. » [36]

66. Η εφαρμογή δηλαδή του άρθρου 46, παράγραφος 3, έχει ως αποτέλεσμα ότι επιβάλλει τη μείωση μιας παροχής που αποκτήθηκε δυνάμει μόνο του εθνικού δικαίου: της αυτοτελούς παροχής.

67. Σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου, αν εφαρμοστεί το βελγικό εθνικό δίκαιο, η βελγική πλήρης σύνταξη θα μειωθεί με την εφαρμογή της εθνικής ρήτρας που απαγορεύει τη σώρευση και αν εφαρμοστεί το κοινοτικό δίκαιο το άθροισμα της αυτοτελούς παροχής και της ιταλικής παροχής αναπηρίας θα μειωθεί με την εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, όπως ερμηνεύτηκε με την απόφαση Collini.

68. Η εφαρμογή του τελευταίου αυτού άρθρου μπορεί να αποδειχθεί ευνοϊκότερη για τον εργαζόμενο από την εφαρμογή των εθνικών, απαγορευόντων τη σώρευση, κανόνων.

69. Στην υπόθεση Collini όπου το αποτέλεσμα του συνυπολογισμού ήταν ίσο προς τον αριθμό των απαιτουμένων για την πλήρη σύνταξη

34 — Όπως συμβαίνει αναπόφευκτα όταν η παροχή κατόπιν αναλογικού επιμερισμού υπολογίζεται με αφετηρία θεωρητική παροχή ίση προς την αυτοτελή παροχή.

35 — Για ένα άλλο παράδειγμα όπου, σε περίπτωση αναπηρίας, η αυτοτελής παροχή και η θεωρητική παροχή είναι ίσες προς την πλήρη παροχή που οφείλεται δυνάμει μόνης της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους, βλ. την απόφαση της 21ης Μαρτίου 1990, Cabras C-199/88 (Συλλογή 1990, σ. I-1023).

36 — Σκέψεις 15 και 16, η υπογράμμιση δική μου.

ετών στο πρώτο κράτος μέλος, η εφαρμογή μόνης της νομοθεσίας του κράτους αυτού θα ήταν λιγότερο ευνοϊκή από την εφαρμογή του συστήματος του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71.

70. Εν προκειμένω αν το παραπέμπον δικαστήριο διαπιστώσει ότι το άθροισμα της αυτοτελούς βελγικής παροχής και της ιταλικής συντάξεως αναπηρίας (έχει ως όριο το υψηλότερο από τα θεωρητικά, δηλαδή τη βελγική πλήρη σύνταξη) είναι υψηλότερο από την εθνική σύνταξη λόγω της εφαρμογής των εθνικών, απαγορευόντων τη σώρευση, κανόνων, θα πρέπει να εφαρμόσει το κοινοτικό δίκαιο.

71. Αν αντιθέτως διαπιστώσει ότι η κοινοτική παροχή είναι χαμηλότερη από την εθνική παροχή, τότε πρέπει να χορηγηθεί η τελευταία, σύμφωνα με την απόφαση « Petroni » [37].

72. Το άρθρο 46 του κανονισμού 1408/71, ερμηνευόμενο κατ' αυτό τον τρόπο, ανταποκρίνεται στον στόχο του άρθρου 51 της Συνθήκης εφόσον δεν μπορεί να εφαρμοστεί παρά μόνο αν καθιστά δυνατή τη χορήγηση στον διακινούμενο εργαζόμενο μιας παροχής τουλάχιστον ίσης με αυτή που οφείλεται δυνάμει μόνων των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας.

73. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας Jacobs με τις προτάσεις του στην υπόθεση Cabras [38], το άρθρο 51 δεν σημαίνει ότι « όποιος έχει εργαστεί σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη πρέπει να βρίσκεται από άποψη κοινωνικής ασφαλίσεως σε πλεονεκτικότερη θέση από όσους έχουν εργαστεί αποκλειστικά και μόνο σε ένα κράτος μέλος. Η άποψη αυτή είναι οπωσδήποτε εσφαλμένη: το άρθρο 51 ορίζει απλώς ότι ο εν λόγω εργαζόμενος δεν πρέπει να βρίσκεται σε χειρότερη θέση από τους τελευταίους αυτούς εργαζομένους » [39].

74. Κατόπιν των ανωτέρω προτείνω τις ακόλουθες απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Στην περίπτωση όπου ο εργαζόμενος λαμβάνει σύνταξη γήρατος δυνάμει της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους και σύνταξη αναπηρίας που δεν έχει μετατραπεί δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, η εκκαθάριση των συντάξεων αυτών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 46 του κανονισμού 1408/71. Για την εφαρμογή του άρθρου αυτού είναι αδιάφορο ότι ο ενδιαφερόμενος δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδοτήσεως που απαιτείται για την εκκαθάριση των παροχών στο δεύτερο κράτος μέλος.

37 — Που διατυπώνει την αρχή ότι η κοινοτική ρύθμιση εφαρμόζεται μόνο εφόσον η εφαρμογή της αποδεικνύεται το ίδιο ευνοϊκή για τον διακινούμενο εργαζόμενο με την ακεραία εφαρμογή μόνης της εθνικής νομοθεσίας, περιλαμβανομένων και των απαγορευτικών της σωρεύσεως κανόνων που περιλαμβάνει (βλ. απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 1975, 24/75, Petroni, Συλλογή 1975, σ. 1149, σκέψη 13).

38 — Όπ. π. (Συλλογή σ. 1023).

39 — Σ. 1044, παράγραφος 19.

2) α) Το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α, έχει την έννοια ότι, για τον υπολογισμό της θεωρητικής συντάξεως λαμβάνονται υπόψη όλες οι περίοδοι ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν στα διάφορα κράτη μέλη περιλαμβανομένων και των πλασματικών περιόδων ασφαλίσεως.

β) Το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β, έχει την έννοια ότι, το πραγματικό ποσό υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη τις πλασματικές περιόδους, τις προγενέστερες της επελεύσεως του κινδύνου.

γ) Οι πλασματικές περίοδοι ασφαλίσεως δεν πρέπει να συγχέονται με τις περιόδους που πραγματοποιήθηκαν στα άλλα κράτη μέλη και δεν πρέπει να μειώνονται αναλόγως των περιόδων αυτών.

δ) Όταν ο συνυπολογισμός δίνει ως άθροισμα τον μέγιστο αριθμό των ετών ασφαλίσεως που απαιτείται για τη χορήγηση της πλήρους συντάξεως στο πρώτο κράτος μέλος χωρίς προσθήκη άλλων περιόδων ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σε άλλα κράτη μέλη, γίνεται πάντως αναλογικός επιμερισμός.

ε) Όταν ένας μόνο φορέας χορηγεί αυτοτελή παροχή κατά την έννοια του άρθρου 46, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, μόνο αυτός οφείλει να μειώσει την παροχή του βάσει της παραγράφου 43, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου άρθρου· συγκεκριμένα θα αφαιρέσει από την αυτοτελή παροχή το ποσό των παροχών που υπολογίστηκαν κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2, κατά το μέρος που υπερβαίνει το ανώτατο όριο της παραγράφου 3, πρώτο εδάφιο. »